

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ВІСНИК
АГРАРНОЇ НАУКИ ПРИЧОРНОМОР'Я
Науковий журнал

*Виходить 4 рази на рік
Видається з березня 1997 р.*

Випуск 2 (94) 2017

Економічні науки
Сільськогосподарські науки
Технічні науки

Миколаїв
2017

Засновник і видавець: Миколаївський національний аграрний університет.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №19669-9469ПР від 11.01.2013 р.

Збірник включено до переліку наукових фахових видань України, затвердженого наказами Міністерства освіти і науки України від 13.07.2015 р. №747 та від 16.05.2016 р. №515.

Головний редактор: В.С. Шебанін, д.т.н., проф., академік НААН

Заступники головного редактора:

І.І. Червен, д.е.н, проф.

І.П. Атаманюк, д.т.н., проф.

В.П. Клочан, к.е.н., доц.

М.І. Гиль, д.с.-г.н., проф.

В.В. Гамаюнова, д.с.-г.н., проф.

Відповідальний секретар: Н.В. Потриваєва, д.е.н., проф.

Члени редакційної колегії:

Економічні науки: О.В. Шебаніна, д.е.н., проф.; Н.М. Сіренко, д.е.н., проф.; О.І. Котикова, д.е.н., проф.; Джулія Олбрайт, PhD, проф. (США); І.В. Гончаренко, д.е.н., проф.; О.М. Вишневська, д.е.н., проф.; А.В. Ключник, д.е.н., проф.; О.Є. Новіков, д.е.н., доц.; О.Д. Гудзинський, д.е.н., проф.; О.Ю. Єрмаков, д.е.н., проф.; В.М. Яценко, д.е.н., проф.; М.П. Сахацький, д.е.н., проф.; Р. Шаундерер, Dr.sc.Agr. (Німеччина)

Технічні науки: Б.І. Бутаков, д.т.н., проф.; В.І. Гавриш, д.е.н., проф.; В.Д. Будаков, д.т.н., проф.; С.І. Пастушенко, д.т.н., проф.; А.А. Ставинський, д.т.н., проф.; А.С. Добишев, д.т.н., проф. (Республіка Білорусь).

Сільськогосподарські науки: В.С. Топіха, д.с.-г.н., проф.; Т.В. Підпала, д.с.-г.н., проф.; А.С. Патрева, д.с.-г.н., проф.; В.П. Рибалко, д.с.-г.н., проф., академік НААН; І.Ю. Горбатенко, д.б.н., проф.; І.М. Рожков, д.б.н., проф.; І.П. Шейко, д.с.-г.н., професор, академік НАН Республіки Білорусь (Республіка Білорусь); С.Г. Чорний, д.с.-г.н., проф.; М.О. Самойленко, д.с.-г.н., проф.; Л.К. Антипова, д.с.-г.н., проф.; В.І. Січкарь, д.б.н., проф.; А.О. Лимар, д.с.-г.н., проф.; В.Я. Щербаков, д.с.-г.н., проф.; Г.П. Морару, д.с.-г.н. (Молдова)

Рекомендовано до друку вченою радою Миколаївського національного аграрного університету. Протокол № 11 від 29.05.2017 р.

Посилання на видання обов'язкові.

Точка зору редколегії не завжди збігається з позицією авторів.

Адреса редакції, видавця та виготовлювача:

54020, Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9,

Миколаївський національний аграрний університет,

тел. 0 (512) 58-05-95, <http://visnyk.mnau.edu.ua>, e-mail: visnyk@mnau.edu.ua

© Миколаївський національний аграрний університет, 2017

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

М. Й. Головка, аспірант

Науковий керівник: Н. С. Прокопенко, д-р екон. наук, професор
Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»

У статті проведено комплексну оцінку динаміки фіскальної ефективності діючої системи оподаткування прибутку в Україні, проаналізовано зв'язок ставки класичного податку на прибуток з рівнем фіскальної ефективності в країнах світу, виокремлено особливості застосування класичної форми оподаткування прибутку юридичних осіб в Україні та представлено висновок щодо доцільності коригування системи оподаткування прибутку на основі проведеного SWOT-аналізу трансформації системи оподаткування прибутку в Україні у напрямі запровадження податку на виведений капітал.

Ключові слова: податкова система, податок на прибуток, податок на виведений капітал, податкова реформа, податок.

Постановка проблеми. Сучасна система прибуткового оподаткування юридичних осіб в Україні відповідає міжнародним стандартам, однак характеризується стабільним зниженням фіскальної ефективності, наявністю широкого поля дискреційних можливостей, відсутністю інвестиційної привабливості та податкових стимулів для оновлення матеріально-технічної бази вітчизняних підприємств. Крім того, частина платників класичного податку на прибуток має суттєву суму переплати за рахунок перерахованих авансових платежів, тоді як інша частина користується методами «оптимізації» та декларують збитковість діяльності, взагалі не сплачуючи податок. Все це обґрунтовує необхідність розпочати кардинальну трансформацію системи прибуткового оподаткування юридичних осіб в Україні.

Аналіз актуальних досліджень. Проблемі дослідження механізму трансформації системи оподаткування прибутку в Україні в умовах фіскальної децентралізації приділяли увагу зарубіжні автори: К. Брукс, К. Годфрей, Ц. Гілленбранд, К. Монеї (Chris Brooks, Chris Godfrey, Carola Hillenbrand, Kevin Money, 2017) – в процесі розгляду зв'язку між корпоративним

© Головка М.Й., 2017

податком та фінансовими показниками [1, с. 218-248]; Д. Креди, Н. Джемелл (John Creedy, Norman Gemmell, 2009) – під час аналізу зростання податкових надходжень від корпоративного податку у Великобританії [2, с. 614–625]; Ш. Мітра (Shalini Mitra, 2017) – на етапі представлення впливу оподаткування на діяльність суб'єктів господарювання [3, с. 117–127], Д. Заха, Т. Оттен, О. Бетлій, Р. Джучі – у процесі представлення рекомендацій стосовно наслідків трансформації податку на прибуток у спеціалізований податок на виведений капітал [4].

Крім того, окремі аспекти проблеми реформування системи оподаткування прибутку в Україні розглядалися такими вітчизняними дослідниками: Ю. Циганюк [5] – у процесі аналізу новацій щодо можливості заміни податку на прибуток податком на виведений капітал; Т. Сичук, А. Кравчук [6, с. 24-25] – під час представлення напрямів удосконалення класичного податку на прибуток в Україні; А. Полторак [7, с. 35-38; 8, с. 50-54] – на етапі оцінки податкових ризиків та виокремлення напрямів оптимізації податкової політики в сучасних умовах; І. Таптунова [9] – на етапі комплексної оцінки наслідків трансформації податку на прибуток суб'єктів господарювання у податок на виведений капітал; В. Черкашин – під час виокремлення позитивних аспектів запровадження податку на виведений капітал [10].

Проте проблему трансформації системи оподаткування прибутку в Україні, яка дозволить в т. ч. сприяти активізації підприємницької діяльності та залученню інвестицій на підприємства України, не можна вважати вичерпаною, що підтверджується реформуванням бюджетної та податкової систем в Україні.

Мета статті. Метою даного дослідження є комплексна оцінка динаміки фіскальної ефективності діючої системи прибуткового оподаткування в Україні, аналіз зв'язку ставки класичного податку на прибуток з рівнем фіскальної ефективності в країнах світу, виокремлення особливостей застосування класичної форми прибуткового оподаткування юридичних осіб в Україні та представлення висновку щодо доцільності коригування системи оподаткування прибутку в напрямі застосування подат-

ку на виведений капітал на основі проведеного SWOT-аналізу трансформації системи оподаткування прибутку в Україні у напрямі запровадження податку на виведений капітал.

Виклад основного матеріалу. Проаналізуємо особливості та результативність діючої системи прибуткового оподаткування юридичних осіб в Україні. По-перше, оцінимо динаміку фіскальної ефективності діючої системи прибуткового оподаткування в Україні за 2007-2016 рр. та представимо основні показники в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка показників фіскальної ефективності податку на прибуток в Україні*

Показник	Роки									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Питома вага податку на прибуток в структурі податкових надходжень										
Державного бюджету України, %	29,1	28,3	21,9	24,0	20,9	20,1	20,7	14,3	8,5	10,8
Місцевих бюджетів України, %	1,0	0,7	0,8	0,6	0,5	0,5	0,7	0,3	4,4	4,0
Зведеного бюджету України, %	21,3	21,1	15,9	17,2	16,5	15,5	15,5	10,9	7,7	9,3
Питома вага податку на прибуток в структурі дохідної частини										
Державного бюджету України, %	21,0	21,2	16,1	17,1	17,6	16,1	16,1	11,3	6,5	8,9
Місцевих бюджетів України, %	0,8	0,5	0,7	0,5	0,4	0,4	0,6	0,3	3,6	3,4
Зведеного бюджету України, %	15,6	16,1	12,1	12,8	13,8	12,5	12,4	8,8	6,0	7,7
Питома вага податку на прибуток в структурі ВВП, %	4,8	5,0	3,6	3,7	4,2	4,0	3,8	2,6	2,0	2,5

* Джерело: розраховано автором за даними [11];

Звертаємо увагу, що питома вага податку на прибуток у структурі податкових надходжень до зведеного бюджету має тенденцію до зниження. Так, якщо у 2007 р. надходження від податку на прибуток до державного бюджету складала 29,1% від загального обсягу податкових надходжень, то станом на кінець 2016 р. – лише 10,8%. Внаслідок коригування правил розподілу податкових надходжень в умовах фіскальної децентралізації податкові надходження від податку на прибуток до місцевих бюджетів збільшилися з 1,0% у структурі податкових надходжень місцевих бюджетів у 2007 р. до 4,0% станом на кінець 2016 р., що все ж-таки є недостатнім. У структурі дохідної частини зведеного бюджету України питома вага податку на прибуток знизилася з 15,6% у 2007 р. до 7,7% у 2016 р., тобто більш ніж у 2 рази. Крім того, вище представлені показники фіскальної ефективності податку на прибуток є низькими порівняно з розвиненими країнами, які застосовують класичну форму прибуткового оподаткування юридичних осіб, що представлено на рис. 1.

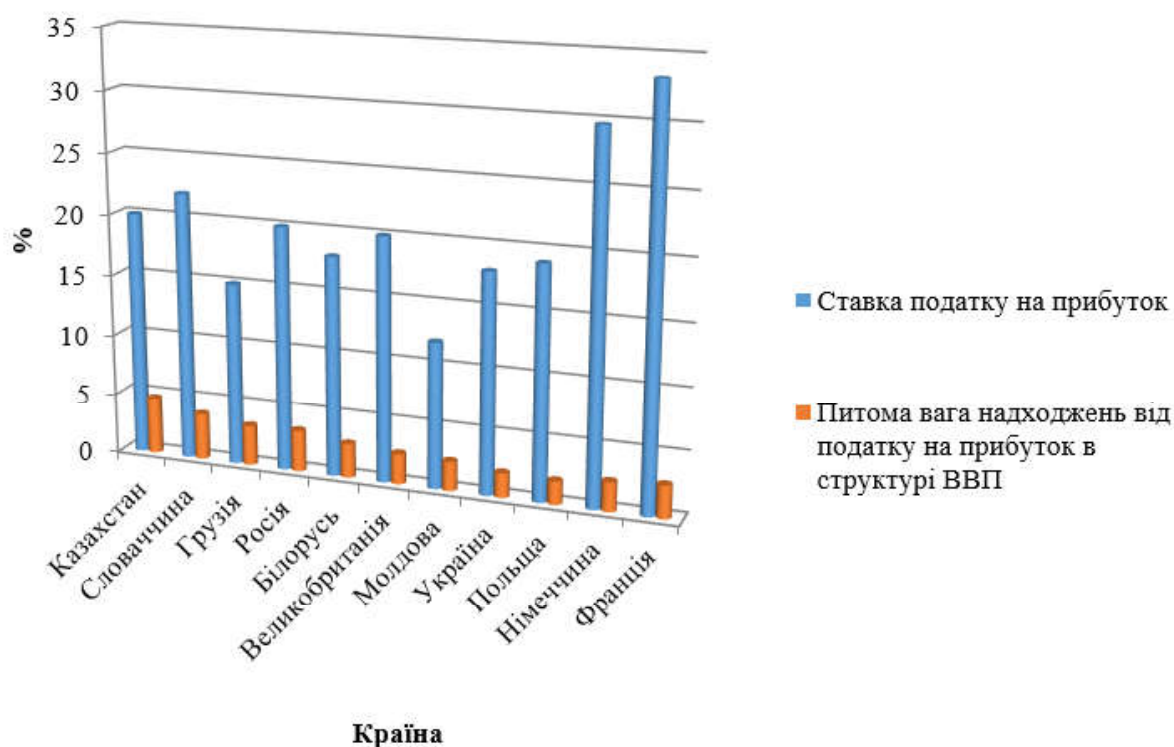

Рис. 1. Зв'язок ставки класичного податку на прибуток з рівнем фіскальної ефективності в країнах світу*

* Джерело: представлено автором;

Так, за даними рис. 1 з'ясовано, що неможливо встановити пряму залежність між ставкою класичного податку на прибуток і питою вагою податкових надходжень від нього у структурі ВВП країн.

Представимо динаміку питої ваги податку на прибуток в структурі дохідної частини зведеного бюджету України на рис. 2.

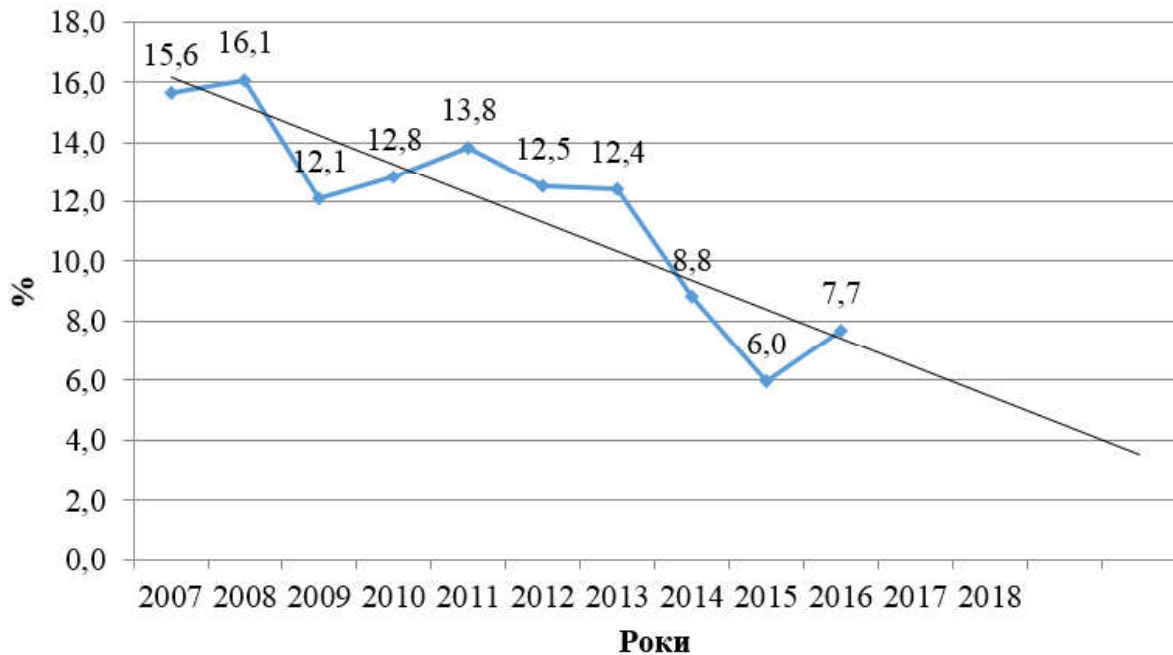

Рис. 2. Динаміка питої ваги податку на прибуток в структурі дохідної частини зведеного бюджету України *

* Джерело: представлено автором на основі [11];

Все це обґрунтовує висновок про суттєве зниження фіскальної ефективності податку на прибуток в Україні через загальне зниження підприємницької активності в країні, накопичення збитків попередніх років, наявність дискреційних можливостей, корупційної складової, а також застосування схем ухилення від оподаткування класичним податком на прибуток (трансфертне ціноутворення, заборгованість, що номінована в іноземній валюті та інші інструменти ухилення). Крім того, адміністрування класичного податку на прибуток, як і дотримання вимог чинного законодавства у процесі його розрахунку, виявляється вкрай важким та вимагає значного часу. Всі представлені особливості застосування класичної форми прибуткового оподаткування юридичних осіб, на нашу думку, підтверджують доцільність коригування системи оподаткування прибутку в напрямку застосування податку на виведений капітал.

**SWOT-аналіз трансформації системи оподаткування
прибутку в Україні у напрямі запровадження
податку на виведений капітал***

	Сильні сторони	Слабкі сторони
Внутрішнє середовище	<p>1. Скорочення загального часу на ведення податкового обліку у сфері прибуткового оподаткування через заміну суцільного обліку доходів і витрат на облік лише певних операцій.</p> <p>2. Можливість для суб'єктів господарювання самостійно коригувати час сплати податку та інвестування у господарську діяльність.</p> <p>3. Можливість висвітлення реальних показників діяльності суб'єктів господарювання без оптимізації бази оподаткування.</p>	<p>1. Кардинальне оновлення вимог прибуткового оподаткування підприємства сприятиме необхідності адаптації бізнесу до нового податкового законодавства, користування послугами податкових консультантів та підвищення кваліфікації як бухгалтерів суб'єктів господарювання, так і працівників контролюючих органів.</p> <p>2. Відсутність сталої культури витрат суб'єктів господарювання, що, ймовірно, негативно відіб'ється на результативності діяльності підприємств через бажання їх робітників перекласти витрати на господарюючих суб'єкт.</p>
Зовнішнє середовище	<p>1. Суттєве спрощення адміністрування податку на виведений капітал та зниження корупційної складової в частині прибуткового оподаткування.</p> <p>2. Зниження впливу держави на діяльність та систему прийняття рішень господарюючих суб'єктів.</p> <p>3. Стимулювання оновлення матеріально-технічної оснащеності суб'єктів господарювання.</p> <p>4. Підтримання інвестиційної активності в країні через відсутність їх оподаткування з одночасним оподаткуванням інвестицій за кордоном.</p> <p>5. Можливість відновлення фіскальної значимості прибуткового оподаткування в умовах систематичного зниження питомої ваги податку на прибуток у структурі податкових надходжень до бюджетів країни.</p> <p>6. Гнучкість та зручність оновлених правил прибуткового оподаткування в умовах кризи.</p>	<p>1. Наявність ризиків зменшення податкових надходжень від прибуткового оподаткування, особливо на початкових етапах трансформації податкової системи.</p> <p>2. Можливість виникнення негативної реакції зовнішніх кредиторів через ймовірне скорочення податкових платежів на початку оновлення системи прибуткового оподаткування.</p> <p>3. Складність прогнозування податкових платежів від прибуткового оподаткування за оновленими правилами через можливість суб'єктів господарювання самостійно коригувати час сплати податку та інвестування у господарську діяльність.</p> <p>4. Нерівні умови інвестування залежно від напряму українських інвестицій.</p> <p>5. Настороженість бізнесу через класичність застосування податку на прибуток у більшості країн.</p> <p>6. Додаткові бюджетні витрати на впровадження податку на виведений капітал.</p>
	Можливості	Загрози

* Джерело: удосконалено автором на основі [4];

Зауважимо, що питання заміни класичного податку на прибуток підприємства податком на виведений капітал висувається в ряд першочергових проблем, які обговорюються під час експертних дискусій у сфері оподаткування. Відповідно, вважаємо доцільним провести SWOT-аналіз трансформації системи оподаткування прибутку в Україні у напрямі запровадження податку на виведений капітал, результати якого представимо у табл. 2.

Так, за результатами проведеного SWOT-аналізу трансформації системи оподаткування прибутку в Україні шляхом запровадження податку на виведений капітал з'ясовано, що управлінське рішення в частині відмови від класичної системи прибуткового оподаткування в напрямі запровадження податку на виведений капітал є доволі складним рішенням, яке, ймовірно, буде предметом гострої дискусії і в підприємницьких колах, і серед зовнішніх кредиторів країни, і на законодавчому рівні.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У процесі проведеного дослідження зроблено такі висновки:

1. Проаналізовано, що функціонуюча система класичного податку на прибуток в Україні є доволі стандартною як щодо податкової бази, так і щодо ставки, однак існують суттєві проблеми, такі як значна сума збитків попередніх періодів, систематичне зниження фіскальної ефективності податку, високе адміністративне навантаження на підприємства і контролюючі органи, що у цілому обґрунтовує доцільність коригування діючої системи податку на прибуток в напрямі запровадження податку на виведений капітал та розроблення фінансового механізму трансформації системи прибуткового оподаткування юридичних осіб в Україні в умовах фіскальної децентралізації.

2. Доведено, що комплекс переваг трансформації системи прибуткового оподаткування шляхом запровадження податку на виведений капітал є суттєвішим порівняно з недоліками через те, що оновлена модель прибуткового оподаткування сприятиме значному спрощенню адміністрування, зменшенню дискреційних можливостей та корупційної складової,

консолідації фінансових ресурсів для оновлення матеріально-технічної бази суб'єктів господарювання, формування системних підстав відновлення економіки держави.

Список використаних джерел:

1. Do investors care about corporate taxes? / Chris Brooks, Chris Godfrey, Carola Hillenbrand, Kevin Money // Journal of Corporate Finance. – 2016. – № 38. – pp. 218-248.
2. Creedy J. Corporation tax revenue growth in the UK: A microsimulation analysis / John Creedy, Norman Gemmell // Economic Modelling. – 2009. – № 26 (3). – pp. 614-625.
3. Mitra Sh. To tax or not to tax? When does it matter for informality? / Shalini Mitra // Economic Modelling. – 2017. – № 64. – pp. 117-127.
4. Податок на прибуток підприємств чи податок на виведений капітал: аналіз та рекомендації / Девід Заха, Томас Оттен, Олександра Бетлій, Рікардо Джучі // Німецька консультативна група ; Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. – Берлін, 2017. – 21 с.
5. Циганюк Ю. Податок на виведений капітал vs податок на прибуток: про що сперечаються «у верхах» [Електронний ресурс] / Юрій Циганюк // Бухгалтер&Закон. – 2016. – № 44. – Режим доступу : <https://goo.gl/Z4hC3b>
6. Suchyk T. Exit Capital Tax – the Alternative to Existing Corporate Profit Tax / Tetyana Suchyk, Anna Kravchuk // The Ukrainian Journal of Business Law. – 2016. – №11. – pp. 24-25.
7. Полторак А. С. Оцінка податкових ризиків в системі економічної безпеки підприємств / А. С. Полторак, Ю. В. Волосяк // Економічний часопис-XXI. – 2016. – № 158 (3-4(2)). – С. 35-38.
8. Полторак А. С. Оптимізація податкової політики в умовах фіскальної децентралізації в Україні / А. С. Полторак, О. С. Усенко // Modern economics. – 2017. – № 2. – С. 50-54.
9. Таптунова І. Трансформація податку на прибуток підприємств у податок на виведений капітал / Інна Таптунова // Європейський інформаційно-дослідницький центр. – Київ, 2016. – 43 с.
10. Черкашин В. Прибуткова справа. Чи потрібен Україні податок на виведений капітал [Електронний ресурс] / В'ячеслав Черкашин // Реанімаційний пакет реформ. – Режим доступу : <https://goo.gl/WUMoуB>
11. Виконання бюджетів / Державна казначейська служба України : офіційний веб-сайт [Електронне джерело]. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.treasury.gov.ua>.

М. И. Головки. Трансформация системы налогообложения прибыли юридических лиц в Украине

В статье проведена комплексная оценка динамики фискальной эффективности действующей системы налогообложения прибыли в Украине, проанализирована связь ставки классического налога на прибыль с уровнем фискальной эффективности в странах мира, выделены особенности применения классической формы налогообложения прибыли юридических лиц в Украине и представлено заключение о целесообразности корректировки системы налогообложения прибыли на основе проведенного SWOT-анализа трансформации системы налогообложения прибыли в Украине в направлении введения налога на выведенный капитал.

Ключевые слова: налоговая система, налог на прибыль, налог на выведенный капитал, налоговая реформа, налог.

M. Holovko. Transformation of the system of taxation of profits of legal entities in Ukraine.

The article analyzes the dynamics of fiscal efficiency of the current system of profit taxation in Ukraine, analyzes the relationship between the rate of the classical profit tax and the level of fiscal efficiency in the countries of the world, identifies the specifics of applying the classical form of corporate income taxation in Ukraine and presents the conclusion about the expediency of adjusting the profit tax system Based on the SWOT analysis of the transformation of the profit taxation system in Ukraine towards the introduction of a tax on the withdrawn capital.

Key words: *tax system, profit tax, tax on capital raised, tax reform, tax.*

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Л. В. Гуцаленко, Т. С. Пісоченко, С. О. Горбач.

Трудові ресурси як складова експортного потенціалу сільськогосподарського підприємства..... 3

М. В. Дубініна, І. П. Приходько, О. І. Лугова. Зовнішнє середовище та його вплив на формування економічного потенціалу підприємств 12

Ю. А. Кормишкін. Стратегічні напрями формування ефективної бізнес-інфраструктури аграрного підприємництва 22

Т. В. Смелянець, Л. В. Молошна. Особливості розвитку зовнішньоекономічної співпраці регіону 32

І. В. Агеєнко, О. В. Ткаченко. Теоретико-методичні аспекти внутрішнього контролю розрахунків з контрагентами 38

М. Й. Головка. Трансформація системи оподаткування прибутку юридичних осіб в Україні 48

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ НАУКИ

О. О. Дрозд, О. В. Мельник, І. О. Мельник. Фізичні показники яблук сорту ренет симиренка, оброблених інгібітором етилену, залежно від типу саду і строку збору .. 57

Л. К. Антипова, В. В. Дикий, Н. В. Цуркан. Оптимізація сортового складу пшениці озимої – як одна зі складових стратегії розвитку зернового господарства..... 66

Г. М. Господаренко, В. В. Любич, Ф. К. Листопад. Вихід біоетанолу з урожаю зерна сортів пшениці озимої залежно від видів, норм і строків застосування азотних добрив 74

В. Г. Кур'ята, В. В. Рогач, О. В. Кушнір. Морфологічні особливості формування листового апарату перцю солодкого за дії гібереліну та фолікуру 86

О. П. Прісс, І. О. Бурдіна. Вплив строків висіву насіння на фотосинтетичну діяльність базиліку в умовах плівкових теплиць 93

Л. І. Онуфран, В. І. Нетіс. Поглинання та використання сонячної енергії посівами сої за різних умов вирощування 107

С. В. Федорчук. Ефективність регуляторів росту, хімічних і біологічних препаратів проти <i>Alternaria Solani</i> та <i>Phytophthora infestans</i> картоплі	116
О. М. Вишневська, В. О. Мельник, О. О. Кравченко. Економічна ефективність племінного свинарства півдня України	124
Т. В. Підпала, Ю. С. Маташнюк. Оцінка потоково-цехової системи виробництва молока	136
Ю. Ф. Дехтяр, Є. В. Баркар, І. А. Галушко. Використання ефективних технологічних рішень з годівлі свиней в умовах фермерських господарств	144
О. О. Стародубець, А. О. Бондар. Залежність якості відтворення свинопоголів'я від сезону року	155
С. М. Галімов. Технологія вирощування та оцінка кнурів за власною продуктивністю в умовах СГПП «ТЕХМЕТ-ЮГ» Миколаївської області.....	162

ТЕХНІЧНІ НАУКИ

В. С. Шебанін, В. Г. Богза, С. І. Богданов, І. І. Хилько. Розрахунок поперечного перерізу арки при мінімальній масі конструкції	171
А. А. Мирошник. Нейросетевое прогнозирование параметров качества электрической энергии	180
О. А. Прудка, Н. П. Кунденко. Исследование проникновения оптического инфракрасного излучения в покровы пчел	199
Д. В. Бабенко, О. А. Горбенко, Н. А. Доценко, Н. І. Кім. Аналіз конструктивних рішень пресового обладнання	208
В. А. Грубань, А. П. Галєєва, М. Ю. Шатохін. Огляд сучасного стану механізованого збирання кукурудзи на зерно та перспективи розвитку	215